

A propòsit de «pot ser + adjectiu»

CARLES RIERA

Hi ha una colla d'adjectius derivats de verbs que indiquen possibilitat passiva, els quals equivalen a la construcció 'que pot ser'. Ens referim, concretament, als adjectius formats amb els sufixos *-able* i *-ible*, com ara *defensable* 'que pot ser defensat', *substituïble* 'que pot ser substituït', etc. No ens referim, en canvi, a altres adjectius igualment terminats en *-able* i *-ible* però que no indiquen possibilitat, com ara *agradable* 'que agrada', *culpable* 'que ha comès voluntàriament una falta, que té la culpa d'alguna cosa', etc.

Doncs bé, resulta que tals adjectius poden aparèixer precedits del conjunt *pot ser*, formant la construcció '*pot ser + adjectiu*', únicament quan pel context s'expressi (o es deixi entendre implícitament) una condició prèvia, una ocasió, una possibilitat, una circumstància especial. Si no, caldrà canviar l'adjectiu per la forma verbal corresponent o cercar una altra solució.

Com que la definició de tals adjectius (segons el diccionari) és 'que pot...' o 'que pot ser...', resulta una redundància —o sigui un defecte estilístic, que tanmateix trobem sovint en textos escrits— fer-los precedir d'idèntica (o semblant) estructura.

Vegem-ho amb exemples classificats (primer donem la forma incorrecta i, a continuació, la correcta; a sota, reestructurem l'exemple mantenint l'adjectiu però emmarcant-lo en un context que en possibiliti l'ús).

assumible

El copagament no pot ser assumible per les rendes baixes → *El copagament no pot ser assumit per les rendes baixes.* O bé: *El copagament no es pot assumir per les rendes baixes.* O bé: *El copagament no és assumible per les rendes baixes.*

- CAS SEMBLANT (CORRECTE) AMB UN ALTRE CONTEXT: *El copagament en determinades prestacions, sense castigar les rendes baixes i els malalts crònics... per què no pot ser assumible?*

Blanc ha afegit que el cost del projecte no pot ser assumible, ja que no hi ha recursos suficients → *Blanc ha afegit que el cost del projecte no pot ser assumit, ja que no hi ha recursos suficients.* O

bé: ... *el cost del projecte no es pot assumir...* O bé: ... *el cost del projecte no és assumible, ja que no hi ha recursos suficients.*

- *Blanc ha afegit que el cost del projecte podria ser assumible, ja que només caldria allargar el canal del baix Roine que actualment arriba fins a Montpellier.*

defensable

El formigó pot ser defensable per costos o per funcionalitat, però no es pot defensar a ultrança només perquè és «del nostre temps» → *El formigó pot ser defensat per costos ...* O bé: *El formigó es pot defensar per costos ...* O bé: *El formigó és defensable per costos ...* Notem el canvi de *pot ser* per *és*.¹

- *Si els preus disminuïssin, el formigó no podria ser defensable.*

El que individualment pot ser defensable, col·lectivament és inassumible → *El que individualment pot ser defensat, col·lectivament és inassumible.* O bé: *El que individualment es pot defensar, col·lectivament és inassumible.* O bé: *El que individualment és defensable, col·lectivament és inassumible.*

- *En circumstàncies propícies, el que individualment pot ser defensable, col·lectivament és inassumible.*

divisible

Cada pulsació pot ser divisible en dues parts o en tres → *Cada pulsació pot ser dividida en dues parts o en tres.* O bé: *Cada pulsació es pot dividir en dues parts o en tres.* O bé: *Cada pulsació és divisible en dues parts o en tres.*

- *Sols en circumstàncies especials cada pulsació pot ser divisible.*

1. En anglès tampoc no se sol dir *this theory can be defensible*, sinó *this theory is defensible*, si bé tampoc *in these circumstances this theory can be defensible*, ans, tant si es tracta de circumstàncies excepcionals com si no, *in these circumstances this theory may/might be defensible*, que es traduiria per *en aquestes circumstàncies pot ser que aquesta teoria sigui defensible*. O sigui, l'anglès no usa *can* per a descriure la probabilitat (cf. M.L. HEVLY, *Gramàtica anglesa*, vol. II, p. 122).

El magatzem gran pot ser divisible en tres departaments → El magatzem gran pot ser dividit en tres departaments. O bé: El magatzem gran es pot dividir en tres departaments. O bé: El magatzem gran és divisible en tres departaments.

- ¿Creieu que, si calgués, el magatzem podria ser divisible en tres departaments?

modificable

Aquest reglament pot ser modificable → Aquest reglament pot ser modificat. O bé: Aquest reglament es pot modificar. O bé: Aquest reglament és modificable.

- Aquest reglament pot ser modificable, sempre que els socis i la junta directiva ho creguin convenient.

Aquesta llista és genèrica i pot ser modificable → Aquesta llista és genèrica i pot ser modificada. O bé: Aquesta llista és genèrica i es pot modificar. O bé: Aquesta llista és genèrica i és modificable.

- Si ho aconsellaven les circumstàncies, aquesta llista genèrica podria ser modificable.

perceptible

Una petita mancança de vitamines pot ser perceptible → Una petita mancança de vitamines pot ser percebuda. O bé: Una petita mancança de vitamines es pot percebre. O bé: Una petita mancança de vitamines és perceptible.

- En circumstàncies extremes, fins i tot una petita mancança de vitamines podria ser perceptible.

Intento que el lector es nodreixi dels perfums, dels colors, de tot allò que pot ser perceptible pels sentits → ... de tot allò que pot ser percebut pels sentits. O bé: ... de tot allò que es pot percebre pels sentits. O bé: ... de tot allò que és perceptible pels sentits.

- Intento que el lector es nodreixi dels perfums, dels colors, de tot allò que, tal volta, pot ser perceptible pels sentits.

substituïble

Es descarta l'acceptació del manlleu xinès huangji perquè té un ús molt restringit i es creu que pot ser substituïble sense cap problema per vi d'arròs → ... i es creu que pot ser substituït sense cap problema per vi d'arròs. O bé: ... i es creu que es pot substituir sense cap problema per vi d'arròs. O bé: ... i es creu que és substituïble sense cap problema per vi d'arròs.

- El president és insubstituïble, però, segons com vagin les coses, pot (o podria) ser substituïble.

El motlle pot ser substituïble → El motlle pot ser substituït. O bé: El motlle es pot substituir. El motlle és substituïble.

- El motlle podria ser substituïble en el cas que calgués fer obres més grans.

traduïble

Cada paraula pot ser traduïble d'una llengua a una altra → Cada paraula pot ser traduïda d'una llengua a una altra. O bé: Cada paraula es pot traduir d'una llengua a una altra. O bé: Cada paraula és traduïble d'una llengua a una altra.

- Sols determinades paraules poden ser traduïbles d'una llengua a una altra.

Casos especials

Vegem alguns casos especials, com ara els adjectius lloable, menyspreable.

lloable

Segons el diccionari, lloable significa 'digne d'ésser lloat', i, en aquest cas, sí que és correcta l'estructura 'que pot ser + lloable'. Exemples:

La voluntat de predicar amb l'exemple pot ser lloable, però també perillosa.

Pot ser lloable que vulgui ser la líder suprema del PP, i fins i tot que aspiri a ser presidenta del govern espanyol.

menyspreable

L'adjectiu menyspreable significa 'que mereix el menyspreu', i és correcta l'estructura 'que pot ser + menyspreable'. Exemple:

I com que l'important no és el que es digui, que citant Voltaire pot ser menyspreable, sinó que es pugui dir, ho hem d'acceptar.

Conclusió

Amb adjectius que indiquen possibilitat, sols podem emprar la construcció 'pot ser + adj.' quan en l'estructura hi concorri una condició prèvia o una circumstància especial (com si diguéssim quan es dóna una doble possibilitat o una possibilitat doble). Altrament, caldrà evitar tal construcció. ♦